

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Tampereen kaupunkiseudun esi- ja perusopetuksen seutuvertailu 2019, tiivis analyysi

Tampereen kaupunkiseudun esi- ja perusopetuksen seutuvertailun tavoitteeksi on asetettu helposti hyödynnettävän yhteenvedon laatiminen esi- ja perusopetuksen keskeisistä tunnusluvuista. Vertailussa on mukana sekä toiminnallisia että taloudellisia tunnuslukuja. Vertailu tehtiin ensimmäisen kerran vuoden 2015 tiedoista.

Tämän tausta-analyysin tarkoituksena on antaa lisätietoa taulukoiden ja tunnuslukujen tulkintaa ja merkitysten arvioimista varten. Se on pyritty säilyttämään muodoltaan edellisen vuoden kaltaisena. Vertailun yhtenä lähtökohtana on ollut, että kunnat tekevät tarkemman analyysin tunnusluvuista ja niiden merkityksistä omista lähtökohdistaan käsin. Alla oleva tiivis analyysi on teemoitettu alaotsikoiden mukaisesti. Lopussa on tiiviit kuntakohtaiset osiot.

Oppilasmäärät ja keskimääräiset ryhmäkoot

Lukuvuonna 2019–2020 seudulla oli yhteensä 4 395 esiopetusikäistä ja 37 656 perusopetusikäistä oppilasta. Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä oli lisääntynyt yhteensä noin 480 oppilaalla. Edelliseen lukuvuoteen nähden esioppilaiden määrä on pienentynyt ja perusopetuksen oppilaiden määrä kasvanut. Oppilaat sijoittuvat kaupunkiseudun kuntiin siten, että Tampereella on noin puolet seudun oppilaista ja toinen puoli jakautuu seudun muun seitsemän kunnan kesken. Perusopetuksen oppilasmäärä tulee kasvamaan vahvasti vielä muutama seuraavana vuotena ja ilman muuttoliikkeen huomioimista kasvu on keskimäärin noin 2 prosenttia vuodessa, mikä tarkoittaa noin 700 oppilaan vuotuista lisäystä seudulla. Muuttoliikkeen vaikutuksen huomioisen jälkeen kasvu tulee olemaan vielä voimakkaampaa. Muutaman vuoden kuluessa oppilasmäärän kasvu tulee tasaantumaan.

Kaupunkiseudulla opetusryhmien keskimääräinen koko pieneni lukuvuonna 2019-2020 edelliseen lukuvuoteen nähden, mutta joissakin kunnissa ryhmäkoko myös kasvoi. Ryhmäkokokeskiarvo vaihtelee kunnittain 16,1 ja 19,5 oppilaan välillä (kuntien keskiarvon ollessa 18,4 ja mediaanin 17,5). Erot kuntien keskimääräisissä ryhmäkoissa ovat hieman kasvaneet. Kuntakohtainen ryhmäkokokeskiarvo ei kerro, miten ryhmäkoot vaihtelevat kunnan sisällä kouluverkon rakenne huomioiden.

Ryhmäkokokeskiarvon seurannassa on nähtävissä, että joissain kunnissa tunnusluvussa on tapahtunut vain pientä vaihtelua, kun joissain kunnissa on nähtävissä selvää trendiä suuntaan tai toiseen. Esimerkiksi Lempäälässä ryhmäkokokeskiarvo on ollut kasvussa, kun taas Orivedellä ja Pirkkalassa se on pienentynyt. Jotkin kaupunkiseudun koulut ovat saaneet avustusta perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Osa avustuksesta on voitu kohdentaa ryhmäkokojen pienentämiseen.

Opetuksen määrä

Valtioneuvoston asetuksella valtakunnalliseksi tuntijaoksi on määritelty 222 vuosiviikkotuntia (vvt), jonka kukin oppilas saa peruskoulun aikana. Yksi vuosiviikkotunti tarkoittaa 38 tuntia opetusta

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

lukuvuoden aikana. Koska asetus määrittelee vain yhteisten oppiaineiden ja valinnaisaineiden vähimmäistuntimäärän, voi eri aineiden tuntimäärä vaihdella jonkin verran kuntien kesken. Uuden opetussuunnitelman valmistelun yhteydessä Tampereen kaupunkiseudulla on laadittu yhteinen tuntijakoehdotus, jonka pohjalta kunnat ovat tehneet omat tuntijakopäätöksensä.

Lukuvuonna 2019–2020 kuntakohtaiset tuntijakopäätökset vaihtelevat 225 ja 228 tunnin välillä. Yhdessäkään kunnassa ei anneta asetuksen mukaista vähimmäistuntimäärää. Annettavan opetuksen määrä on pudonnut seudulla lukuvuodesta 2014–2015, jolloin oppilas sai keskimäärin kolme vuosiviikkotuntia enemmän opetusta peruskoulun aikana nykytilanteeseen verrattuna. Tällä hetkellä eniten opetusta (228 vvt) annetaan Pirkkalassa ja vähiten (225 vvt) Kangasalla sekä Orivedellä. Käytännössä ero tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Pirkkalassa oppilas saa viikossa keskimäärin 10 minuuttia enemmän opetusta kuin Kangasalla oleva oppilas. Kyse on 1,6 prosentin erosta.

Oppimisen tuki ja erityisopetus

Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden osuudet vaihtelevat kunnittain suhteellisen paljon. Esimerkiksi tehostetun tuen oppilaiden osuus vaihtelee kunnittain 9,3–14,5 prosentin välillä, mutta erot kuntien välillä ovat viime vuosina pienentyneet. Kunnat ovat itsenäisesti kehittäneet kolmiportaisen tuen muotoja, jolloin niiden sisällöllinen vertailtavuus on vaikeaa. Toisaalta tuen tarpeet ja oppilaiden valmiudet voivat vaihdella kaupunkiseudulla, millä on myös ollut vaikutusta tuen määrittelyyn.

Yhtä lailla kiinteissä pienryhmissä olevien oppilaiden osuus vaihtelee kunnittain melko paljon. Osittain kyse voi olla siitä, että oppilaat opiskelivat erilaisissa kokoonpanoissa, jolloin opinnot eivät tapahdu pelkästään pienryhmissä. Tällaisia eroja tilastoluvut eivät kerro. Lisäksi kunnissa on eroja luokka- ja osa-aikaisen erityisopetuksen suhteessa. Vuonna 2018 seudulla valmistui erityisopetuksen tilan arviointi, mistä saadut tulokset ovat kaikkien seudun kuntien hyödynnettävissä erityisopetuksen toimintamalleja kehitettäessä. Alla on lainaus tuloksista:

Tulokset osoittavat erityisopetuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet kunnittain. Seudullisesti yhteisiä vahvuuksia ovat erityisesti henkilöstön ammatillinen kelpoisuus ja osaaminen sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Erityisen tuen tarve on alle valtakunnallisten keskiarvojen (Tilastokeskus 2017). Saatuja tuloksia hyödynnetään seudulla osaamisen kehittämisessä ja jakamisessa sekä toimintatapojen yhtenäistämässä. Kuntatasolla arviointitietoa käytetään esimerkiksi oppimisen tuen polkujen ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä henkilöstösuunnittelussa.

Vertailumateriaalissa erityisen tuen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden osuudet esitellään myös vuosiluokkaryhmittelyn perusteella.

Oppilashuolto

Oppilasmäärät yhtä koulukuraattoria ja psykologia kohden vaihtelevat kunnittain suhteellisen paljon vuonna 2019. Kuraattorien osalta vaihteluväli on 455–1134 oppilasta yhtä kuraattoria kohden ja psykologien osalta vaihteluväli on 658–1285 oppilasta yhtä psykologia kohden. Oppilas ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) määrittelee lainsäädännöllisen kehyksen kuraattori- ja psykologipalveluiden antamiselle ja määrääjat palveluihin pääsemiselle. Lainsäädäntö ei määrittele

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

vähimmäismitoitusta, mutta kunkin kunnan on resursoitava palvelut siten, että lainsäädännössä määritelty palvelutaso saavutetaan.

Vuosiluokkien 7.-9. oppilaiden määrä opinto-ohjaajaa kohden on suhteellisen samalla tasolla koko kaupunkiseudulla keskiarvon ollessa 229 oppilasta yhtä opinto-ohjaajaa kohden. Kuntien välillä on kuitenkin joitain eroavaisuuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön 2012 julkaisemassa Perusopetuksen laatukriteerit -asiakirjassa suositellaan 250 enimmäisoppilasmäärää yhtä opinto-ohjaajaa kohden. Pääosin suositus saavutetaan seudun kunnissa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Kunta voi järjestää perusopetuslainmukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa harkitsemassaan laajuudessa 1.-2. vuosiluokkien oppilaille. Valtaosa toiminnasta rahoitetaan valtionosuuksin ja asiakasmaksuin. Toimintaan osallistuvien lasten osuus vaihtelee melko paljon kunnittain. Tätä eroa voi selittää kuntakohtaiset erot tarjottavan palvelun laajuudessa ja asiakkaiden kunnittain vaihteleva mielenkiinto aamu- ja iltapäivätoimintaa kohtaan.

Pirkkalassa ja Tampereella toiminta on aktiivisinta kun taas Nokiolla ja Orivedellä toimintaan osallistuu pienin osuus oppilaista. 1. vuosiluokkien oppilaiden osallistumisen vaihteluväli on 86–46 prosenttia ja 2. vuosiluokkien oppilaiden vaihteluväli 64–13 prosenttia. Viimeisen viiden vuoden aikana osallistumisasteet ovat keskimäärin nousseet noin viidellä prosenttiyksiköllä.

Kustannukset, palveluverkko ja osaaminen

Vertailussa käytettävät kustannustiedot ovat samoja, jotka kunnat keräävät ja toimittavat tilastokeskuksen vuotuisen tiedonkeruuseen. Tilastokeskus on laatinut yhteiset määrittelyt, joilla se kerää tiedot talous- ja toimintatilastoa varten. Lähtökohtaisesti taloustiedot ovat vertailukelpoisia, mutta kunnilla on toisistaan poikkeavia käytäntöjä mm. pääomavuokrien ja hallinnollisten vyörytyserien laskennassa.

Vertailun kannalta oleellisin kustannuserä on opetuskustannukset, koska se muodostaa noin 60 prosenttia kaikista kustannuksista ja koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus vaikuttaa menoerään omilla päätöksillään. Kyseinen kustannuserän vertailukelpoisuus on myös hyvällä tasolla.

Oppilaskohtaiset kustannukset vaihtelevat kunnittain noin 8 200 eurosta noin 8 900 euroon vuodessa. Puolestaan opetuskustannusten vaihteluväli on noin 4 400 eurosta 4 900 euroon. Suurimmat erot muodostuvat tila- ja opetuskustannuksista. Tilakustannuksien eroja selittävinä tekijöinä voivat olla mm. väistötilaratkaisut, koulujen erilaiset mitoitukset suhteessa oppilasmäärään ja pääomakustannusten laskentatapa. Oppilaskohtaiset kuljetuskustannukset vaihtelevat kunnittain 50 eurosta 615 euroon, mikä selittyy kuntarakenteella ja palveluverkolla.

Opetuskustannusten eroja selittää mm. annettavan opetuksen määrä (tuntijako), ryhmäkoot, mahdolliset erot henkilöstörakenteessa (virkaehtosopimukseen liittyvät vaikutukset: vuosisidonnaisten lisien määrä ja erot palkkahinnoittelun kalleusluokassa) ja pienet erot ala- ja yläkoululaisten osuuksissa. Pelkästään aineiston perusteella ei ole mahdollista löytää yhtä tai kahta selittävää tekijää, vaan vaikuttaa siltä että erot muodostuvat useiden syiden yhteisvaikutuksesta.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Esimerkiksi Tampereella keskimääräinen ryhmä koko on seudun keskiarvoa suurempi, jonka voisi olettaa merkitsevän alle keskitason olevia opetuskustannuksia. Tampereen kustannukset ovat kuitenkin keskiarvoa korkeammat. Selittävät tekijät vaihtelevat kunnittain ja niiden tunnistaminen edellyttää kunnan perusopetuksen järjestämistavan tuntemista.

Kouluverkolla on myös vaikutusta oppilaskohtaisiin kustannuksiin. Seudulla on yhteensä 92 koulua, joista 14 on alle 100 oppilaan koulu. Yli 500 oppilaan kouluja on seudulla 33 kappaletta. Pienissä yksiköissä oppilaskohtaiset kustannukset ovat keskimääräistä korkeammat, mikäli niiden ryhmäkoot jäävät alle kunnan keskiarvon. Yhtenäiskoulujen (vuosiluokat 0-9) lukumäärä on seudulla 28, joka ylittää vuosiluokkien 7-9 koulujen määrän. Seudun keskimääräinen koulun koko on noin 409 oppilasta. Keskimääräinen koko on kasvanut viime vuosina, kun lukuvuonna 2015-2016 se oli 331 oppilasta.

Vertailussa on mukana myös oppilaskohtaisia vertailutietoja kahdeksalta muulta suurimmalta kaupungilta vuodelta 2018. Tampereen kaupunkiseudun kustannukset olivat keskimäärin 8 203 euroa oppilasta kohden, kun vertailujoukossa vaihteluväli oli 9 400 (Espoo) ja 7 952 (Vantaa). Joukosta ainoastaan Vantaan ja Oulun kustannukset olivat selvästi kaupunkiseutua alhaisemmat, kun taas Espoon, Helsingin ja Kuopion kustannukset olivat selvästi kaupunkiseutua korkeammat.

Vertailun yhteydessä kerättiin tietoja oppilaiden ja opettajien käytössä olevista tvt-laitteista. Oppilaiden käytössä olevien tvt-laitteiden määrä ei suoraan kerro kunnan opetuksen digitalisoitumisen asteesta, vaan siihen vaikuttaa myös oppilaiden omien laitteiden hyödyntäminen opetuksessa, sähköiset oppimisympäristöratkaisut ja henkilöstön osaaminen. Oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrä on kasvanut seudulla, viimeisen lukuvuoden aikana laitteiden määrä on kasvanut noin 1 500 laitteella eli noin 10 prosentilla. Opeka-kyselyyn tulleiden vastausen perusteella henkilöstön tieto- ja viestintäteknikkataidot ovat parantuneet, mutta niissä on vielä selvästi kehitettävää tulevina vuosina.

Kunnittain on jonkin verran vaihtelua koulutuspäivien määrässä, mutta osittain erot voivat vielä johtua tilastointitavoista. Koulutuspäivien keräämistä on pyritty kehittämään kunnissa. TEAviisarin tuloksista on otettu seutuvertailuun mukaan perusopetuksen osallisuuden ja johtamisen kokonaisuudet. Tulokset kuvaavat, miten teemoihin liittyviä asioita on kunnissa toteutettu tai organisoitu. Tuloksissa on kuntakohtaista vaihtelua, mikä viittaa siihen, että organisaatioiden toimintakulttuureissa on eroja. Tulokset ovat pääosin säilyneet vuoden 2017 tasolla, mutta kuntakohtaista vaihtelua on.

Kuntakohtaiset huomiot

Kangasalla oppilasmäärän kasvu näyttää olevan tasaantumassa. Laskennallinen opetusryhmän koko on hieman seudun keskiarvon alapuolella ja on pysynyt tasaisena jo useampana lukuvuotena. Ryhmä koko kouluissa vaihtelee kuitenkin paljon: kasvualueilla ryhmät ovat suurempia. Oppilaskohtaiset kustannukset ovat seudun keskitasoa. Tehostetun tuen oppilaiden osuus oppilasmäärästä on seudun toiseksi suurin. Erityisen tuen oppilaita taas on hieman keskimääräistä vähemmän, mutta yläluokilla erityisen tuen oppilaiden määrä on lähes seudun keskitasoa. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaita koulunkäynninohjaajaa kohti on keskimääräisesti. Kuraattoreita ja koulupsykologeja Kangasalla on selvästi vähemmän suhteessa oppilasmäärään kuin kaupunkiseudulla keskimäärin. Kuraattorien osalta tilanne korjaantui yksyllä 2020.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Kangasalla koulutetaan henkilöstöä paljon, mikä näkyy erityisesti KVTES-henkilöstön kohdalla positiivisesti seutuun verraten. Tieto- ja viestintätekniikan laitteiden määrä opetuskäytössä on selkeästi korkeampi kuin kaupunkiseudulla keskimäärin. Kangasalla on useampi alle 50 oppilaan koulu. Näistä yksi lopetti toimintansa edelliseen lukuvuoteen. Sen sijaan yli 700 oppilaan kouluja Kangasalla ei ole yhtäkään. TEA-viisarin tulosten mukaan Kangasalla tulee edelleen kiinnittää huomiota oppilashuoltoryhmien toimintaan ja poissaolojen seurantaan. Myös osallisuuteen on panostettava entistä enemmän.

Lempäälän oppilasmäärä jatkaa kasvuaan erityisesti vuosiluokilla 7-9 joka näkyy yläkoulun korkeana laskennallisena ryhmäkokona. Huomionarvoista on Lempäälän oppilaskohtaisten kustannusten osalta palveluverkon laajuus ja moninaisuus (kuusi kyläkoulua ja nauhataajamainen rakenne). Kiinteistökannan uudistaminen sekä vuokra- ja leasing-tilojen kasvu lisäävät kiinteistökuluja tulevina vuosina.

Lempäälän osalta vuosiluokkatason tuki painottuu osa-aikaiseen erityisopetukseen luokkamutoisen erityisopetuksen sijaan. Lempäälässä toimii myös intensiivisen tuen pienluokat, jotka on toteutettu sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueiden yhteistyönä. Intensiivisen tuen luokilla opettajan työparina työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja. Matalan kynnyksen toimintamuotojen (mm. psykiatristen sairaanhoitajien osaamisen hyödyntäminen) kehittäminen perustuu systemaattiseen vuosiluokkatason tuen kehittämiseen.

Opinto-ohjaajien määrä suhteessa 7.-9.luokkien oppilaiden määrään on Lempäälässä seudun vähäisin. Asiaan liittyen tehtiin kunnassa selvitys opinto-ohjauksen järjestämisestä ja tilanne muuttuu Lempäälän kunnan uuden yläkoulun, Kanavan koulun aloittaessa toimintansa 1.8.2021.

Nokialaisten esioppilaiden määrä putosi edelliseen vuoteen nähden selvästi – Tampereen jälkeen eniten Tampereen kaupunkiseudulla. Silti esioppilaita on kolmanneksi eniten. Esioppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan näy perusopetuksen oppilaiden kokonaisoppilasmäärän laskuna. Oppilasmäärä on koko kaupunkiseudulla keskimäärin selvässä nousussa ja niin myös Nokialla. Perusopetuksen ikäluokkien vaihteluväli on 443 (8. lk) – 503 (4. lk). Oppilaiden kokonaismäärä on Tampereen ja Ylöjärven jälkeen kolmanneksi suurinta.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistutaan Nokialla kaupunkiseutua vähemmän. Erityisesti 2. luokan oppilaat osallistuvat vain vähän ip-toimintaan, mutta myös 1. luokan oppilaista ainoastaan hieman alle puolet osallistuvat ip-toimintaan.

Nokian opetusryhmien laskennallinen ryhmäkoko seutukuntavertailussa kasvanut edelliseen vuoteen nähden, mutta on edelleen keskimääräistä pienempi. Luokkien 3-6 ja 7-9 ryhmäkoot ovat kaupunkiseudun kolmanneksi pienimmät.

Seutuvertailun oppilaskohtaisten kustannusten vertailu osoittaa, että opetusta järjestetään Nokialla edullisimmin. Kiinteistökustannukset ovat Nokialla Tampereen jälkeen toiseksi suurimmat. Muissa kustannusvertailuissa kustannukset ovat keskimääräistä pienempiä. Yleisesti ottaen opetuskustannukset ovat kaupunkiseudulla kasvaneet viimeisen kolmen vuoden aikana.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Tehostettua tukea saavia on Nokialla 1.-2. luokilla seutua enemmän, mutta muilla luokilla keskiarvoa vähemmän. Erityistä tukea saavien oppilaiden määrä on seutuvertailussa kesimääräistä yleisempään 3. – 9. -luokilla, mutta 1. – 2. -luokilla keskimääräistä vähäisempää. Erot eivät ole suuria.

Luokkamuotoista erityisopetusta järjestetään Nokialla seutukuntaa yleisemmin ja vastaavasti osaaikaisista erityisopetusta vähemmän.

Vertailtaessa oppilasmäärää koulunkäyntiohjaajaa ja erityisopettajaa kohden, on Nokian tilanne Tampereen seutukunnalla keskimääräinen. Oppilasmäärät kuraattoria ja koulupsykologia kohden ovat Nokialla hieman suurempi kuin seutukunnalla keskimäärin. Samoin oppilasmäärä per opinto-ohjaaja.

Nokia kouluttaa opetusväkeä Seutuvertailun toiseksi eniten, mutta muuta henkilökuntaa koulutetaan neljänneksi eniten.

Oppilaiden ja opettajien käytössä olevien tvt-laitteiden määrä on kokonaisuudessaan vähäistä, mutta jos katsotaan pelkästään tietokoneiden määrää, niin niitä on Nokialla kolmanneksi eniten. Tabletteja on Nokialla käytössä erittäin vähän.

Orivedellä esioppilaiden määrä on kasvanut 18 % aikaisempaan verrattuna, mutta perusopetuksen oppilasmäärä on hieman laskussa. Esiopetus on siirretty kaupunkitasoisesti koulujen yhteyteen lukuvuoden 2019–2020 alussa. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestetään kouluissa sekä tarvittaessa vuoropäiväkodissa. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuu puolet ensimmäisen vuosiluokan oppilaista ja 23 % toisen vuosiluokan oppilaista. Orivedellä paikka järjestyy kaikille aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeneille, ja toimintaa on kehitetty mm. kaupunkitasoisen yhteistyön ja Hyvinvoiva koululainen -hankkeen avulla.

Oriveden perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat seudun suurimmat. Kustannusrakenteeseen vaikuttavat keskimääräistä pienemmät koulut ja opetusryhmät sekä seudun suurimmat oppilaskuljetuskustannukset. Lakisääteisiin oppilaskuljetuskustannuksiin vaikuttavat maantieteelliset reunaehdot, kuten vesistöt ja pitkät välimatkat. Oriveden kaupunki on käynnistänyt keväällä 2020 alakoulujen palveluverkkoselvityksen, jossa tarkastellaan mm. nykyisen kouluverkon toimivuutta, oppilaskohtaisia kustannuksia sekä koulukiinteistöjen tulevia investointitarpeita.

Oppilaiden tuen tarpeen vuoksi Oriveden laskennalliset oppilasmäärät erityisopettajia ja koulunkäynninohjaajia kohti ovat seudun pienimpiä. Erityisesti koulunkäynninohjaajien oppilaskohtaiset palkkakulut ovat reilusti seudun keskiarvoa suuremmat, myös erityisopettajien lukumäärä vaikuttaa oppilaskohtaisten henkilöstökustannusten muodostumiseen. Opiskeluhuollon palveluista koulukuraattorityö on hyvin resursoitu, jotta yksilöiden ja ryhmien kanssa voidaan työskennellä myös ennalta ehkäisevästi. Erityistä tukea saavien oppilaiden osuus on laskenut 6,5 %:iin. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä on edelleen seudun suurin, 1,9 %. Myös tehostetussa tuessa opiskelevien määrä on seudun suurin, 16 %. Koronapandemian vuoksi Oriveden kaupunki on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöstä lisärahoitusta oppimiseröjen tasoittamiseksi alakoulussa ja koulupudokkuuden ehkäisemiseksi yläkoulussa.

Orivedellä on vertailun mukaan seudun toiseksi eniten tvt-laitteita oppilaita ja opettajia kohti, ja Opeka-kyselyn tulokset ovat parantuneet merkittävästi. Vastanneista opettajista 47 % on sitä mieltä, että tieto- ja viestintäteknikan hyödyntäminen opetussuunnitelman mukaisesti on sujuvaa.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Pirkkalan kustannusrakenne on sekä oppilaskohtaisten kokonaiskustannusten että opetuskustannusten osalta seudullista keskitasoa. Kustannusten kasvu selittyy osittain yläkouluikäisten määrän kasvulla.

Laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko on aiempiin vuosiin verrattuna pienempi. Ryhmäkoot ovat pienentyneet erityisesti 7-9 luokkien opetuksessa. Perusopetuksen tuntijakoa tarkasteltaessa Pirkkalassa oppilaskohtainen tuntimäärä on korkein.

Opiskeluhuollon palveluiden sekä opinto-ohjauksen työntekijäresurssi on seudullista keskitasoa.

Tehostetun tuen piiriin kuuluvien oppilaiden osuus on seudullista keskiarvoa, mutta erityisen tuen oppilaiden määrä on seudullisesti alhaisin. Koulunkäynninohjaajien työntekijäresurssi tehostetun ja erityisen tuen oppilaita kohden on seudullisesti korkein. Oppilasmäärä erityisopettajaa kohden on seudullista keskitasoa alhaisempi.

Pirkkalassa oppilaiden ja opettajien käytössä olevien tvt-laitteiden osuus on kasvanut seudulliselle keskitasolle. Tilannetta on parannettu kunnallisen digitalisaation kehittämissuunnitelman avulla mm. ottamalla käyttöön edullisempia laitevaihtoehtoja. Laadullisen arvioinnin pohjalta Pirkkalan tulokset ovat seudullisessa vertailussa hyvät.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuu Pirkkalassa huomattavasti enemmän lapsia kuin muissa kunnissa. Kustannusvertailu ei kuitenkaan sisällä apip-toiminnasta syntyviä menoja tai tuloja, mutta toiminnan järjestäminen on lähes kustannusneutraalia. Aamu- ja iltapäivätoiminnan paikka myönnetään kaikille määräraikaan mennessä hakeneille lapsille.

Opetushenkilöstön koulutuspäivien määrä jää alle seudullisen keskitason. Kuntakohtaisia sisäisiä koulutuspäiviä ei ole kirjattu riittäväällä tarkkuudella henkilöstötietojärjestelmään, joka osittain selittää tilannetta. Kunta kuitenkin tukee aktiivisesti henkilöstöä osallistumaan täydennyskoulutukseen, mm. Osakkeen tarjontaa käytetään monipuolisesti.

Tampereella perusopetuksen oppilasmäärä jatkoi kasvuaan edellisten lukuvuosien tapaan, mutta esioppilaiden määrä hieman laski. Kaiken kaikkiaan esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä on lähes 20.000 oppilasta. Keskimääräinen ryhmäkoko on hieman laskenut edelliseen vuoteen verrattuna ja oli tarkasteluvuonna 19,3 (19,7 v. 2018). Tampereen oppilaskohtainen kustannus kasvoi 2,9 % ja oli vuonna 2019 8717 euroa/oppilas (8 472 e/oppilas v. 2018). Hintaa korottivat eniten kiinteistö-, ruokailu- ja opetuskustannusten nousu. Suhteessa eniten kuitenkin nousivat kuljetuskustannukset (+10,7%) ja ruokailun ja koulunkäynnin ohjauksen kulut (molemmat +7,1 %). Tampereen kokonaiskustannuksista opetukseen suunnattu osuus laski ja oli 56,6 % (57,3%, v. 2018). Seudun keskiarvoon verrattuna Tampereella on korkeammat kiinteistökustannukset, mutta puolestaan hallinto- ja kuljetuskustannukset ovat seudun keskiarvoa alhaisemmat.

Opetuksen kustannuksiin vaikuttaa valtion erityisavustus- ja projektirahoituskokonaisuus, joka oli tarkasteluvuonna yhteensä noin 2,8 milj. euroa. Näistä mainittakoon jo useampana vuonna opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä erityisavustus koulutukselliseen tasa-arvoon sekä opetushallituksen hankkeista rahoitukset varhennettuun kielten opiskeluun, tutor-opettajatoimintaan, liikkumisen edistämiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan kehittämiseen. Suoraa alentavaa vaikutusta ryhmäkokoihin opetus- ja kulttuuriministeriön avustusrahoituksella on vain jonkin verran, mutta rahoitus tukee

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

opetustyön laatua, vähentää alueiden välistä eriarvoisuutta ja antaa mahdollisuuden oppimisympäristöjen ja toimintatapojen kehittämiseksi.

Tampereella opetuksen kustannustaso on korkeampi seudun keskimääräiseen tasoon nähden myös monipuolisten painotusten, kielitarjonnan ja vieraskieliseen opetukseen suunnattavan panostuksen vuoksi. Tampereen kansainvälisen koulun (Fista) lisäksi vieraskielistä opetusta (englanti, saksa ja ranska) tarjotaan kolmella koululla (kielitarjottimen hinta n. 3,9 milj. euroa). Painotukset, vieraskielinen opetus sekä Fista houkuttelevat myös oppilaita muista kunnista, vuosittain noin 360 kaupunkiseutulaista oppilasta käy koulua Tampereella.

Tampereen erona muihin seudun kuntiin on myös eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien oppilaiden suurempi osuus, joka oli tarkasteluvuonna 12,1 prosenttia kokonaisoppilasmäärästä (2151 oppilasta). Opetukseen suunnattavista resursseista 6,4 % prosenttia (n. 5 milj. euroa) suunnataan S2:n, oman äidinkielen, muiden uskontojen sekä perusopetukseen valmistavaan ja kielellisen tuen opetukseen. Lisäksi tilaston kustannuksiin lasketaan mukaan aikuisten perusopetus, jota tarjotaan Tampereella toisen asteen koulutuspalvelujen puolella. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmissä on jonkin verran myös oppilaita muista kunnista ja lisäksi Tampereella järjestetään oman äidinkielen ja pienryhmäisten uskontojen etäopetusta sopimuksen mukaan muille kunnille. Keskeinen huomio kohdistuu myös erityisoppilaiden määrään koko oppilasmäärästä. Tampereella luokkamuotoiseen erityisopetukseen (pienryhmät) sijoittui 5,7 prosenttia oppilasta ja tämä myös korottaa opetuksen kustannuksia osaltansa.

Tampereella perusopetuksessa työskentelevät vakituiset opettajat ja pitkäaikaiset sijaiset ovat suurimmalta osalta kelpoisia opettajia, joiden palkkakustannukset ovat korkeammat. Vain 5 prosenttia pää- ja sivutoimisista opettajista oli ei-kelpoisia. Opettajien ylituntien määrä pysytteli samalla tasolla ja keskimäärin 6,3 prosenttia opetettavista tunneista maksettiin ylituntipalkkioina lukuvuonna 2019 - 2020.

Vesilahdessa esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä on pitkällä aikavälillä ollut lievästi laskeva. Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä lukuvuonna 2019-2020 oli 706 oppilasta. Oppilasmäärä putosi lukuvuoteen 2018-2019 verrattuna 5 prosenttia. Iltapäivätoiminnan suosio on edelleen pysynyt korkeana. Iltapäivätoimintaan osallistui 1. vuosiluokan oppilasta 67 prosenttia ikäluokasta ja 2. vuosiluokan oppilasta 37 prosenttia, joka on seudun kunnista kolmanneksi korkein osallistumisprosentti.

Vesilahdessa laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko perusopetuksessa lukuvuonna 2019-2020 oli 17,1. Laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko vuosiluokilla 1-6 oli alle seudun keskiarvon, kun taas vuosiluokilla 7-9 laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko oli yli seudun keskiarvon.

Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset Vesilahdessa olivat vuonna 2019 seudun toiseksi korkeimmat. Oppilaskohtaiset kustannukset nousivat vuodesta 2018 lähes 6%. Tätä selittää yleisen kustannustason nousu sekä oppilasmäärän lasku. Kiinteistökustannukset olivat kolmanneksi alhaisimmat. Hallinnon ja oppilashuollon kustannukset olivat kolmanneksi korkeimmat. Ruokailukustannukset olivat seudun alhaisimmat. Kustannuksista erottuvat koulukuljetuskustannukset, jotka olivat seudun toiseksi korkeimmat. Oppilasmäärään nähden Vesilahti on pinta-alaltaan suuri ja asutusrakenteeltaan haastava kuljetusreittien muodostamisen näkökulmasta, joka heijastuu korkeina kuljetuskustannuksina. Opetuksen kustannukset olivat neljänneksi korkeimmat.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Vesilahdessa on tehostetun ja erityisen tuen oppilaita koulukäynninohjaajaa kohden seudun eniten. Oppilasmäärä koulunkäynninohjaaja kohden on seudun toiseksi korkein ja erityisopettajaa kohden seudun korkein. Oppilasmäärä koulukuraattoria kohden on seudun toiseksi pienin ja koulupsykologia kohden seudun pienin. Oppilaiden määrä opinto-ohjaajaa kohden on hieman seudun keskiarvoa korkeampi.

Henkilöstön osaamisen lisäämiseen on panostettu. Ovtes-henkilöstön koulutuspäivien määrä vuonna 2019 oli seudun neljänneksi korkein ja kvtes-henkilöstön koulutusmäärä on seudun toiseksi korkein. Oppilaiden ja opettajien käytössä olevien tv-t-laitteiden määrä per oppilas oli seudun neljänneksi korkein.

Teaviisarin perusopetuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen 2019 kyselyn tuloksissa Pirkkala ja Vesilahti ylsivät korkeimpaan tulokseen. Johtamisessa hyvään kokonaistulokseen eli yli 75 pisteen ylsivät Tampere, Ylöjärvi, Pirkkala ja Vesilahti. Osallisuudessa on koko seutukunnassa vielä parannettavaa.

Ylöjärven esioppilaiden määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta, mutta on tällä hetkellä samalla tasolla kuin mitä on keskimääräinen oppilasmäärä. Perusopetuksen oppilasmäärä on kasvanut pientä kasvua edelleen. Seudullisesti verrattuna Ylöjärvellä on Tampereen jälkeen toiseksi eniten perusopetuksen oppilaita.

Laskennallinen ryhmäkoko Ylöjärvellä on hieman alempi kuin seudun keskiarvo. Lukuvuosittain verrattuna Ylöjärven laskennallinen ryhmäkoko on pysynyt 17,3–17,8 välillä. Vuonna 2019 ryhmäkoko oli 17,5.

Pienryhmissä oppilaita on vähemmän seudun keskiarvoon verrattuna. Tehostetun tuen piiriin kuuluvia oppilaita on Ylöjärvellä kolmanneksi eniten seudulla ja enemmän kuin on seudun keskiarvo. Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuus on taas Ylöjärvellä seutukunnan kolmanneksi pienin. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrä koulunkäynninohjaajaa kohden on seudullista keskitasoa. Myös oppilasmäärä koulunkäynninohjaajaa ja erityisopettajaa kohden on seudullista keskitasoa.

Ylöjärvellä yläkoulun oppilaiden määrä opinto-ohjaajaa kohden on seudun alhaisin, joten oppilaanohjauksen tilanne on Ylöjärvellä hyvä. Oppilasmäärä taas yhtä koulupsykologia kohden on seudun keskiarvon yläpuolella. Elokuussa 2019 aloitti kaksi uutta koulupsykologia, jolloin heidän henkilötyövuosien laskeminen ei vielä laskenut koulupsykologia kohti olevaa oppilasmäärää. Koulukuraattorien määrä suhteessa oppilasmäärään kuvaa tässä tilastossa tilannetta perusopetuksen osalta. Kuraattoreille kuuluu myös esioppilaat ja muutamalle kuraattorille myös toisen asteen opiskelijoita, mikä ei tässä tilastossa näy, koska tämä koskee vain perusopetusta.

Opetushenkilöstön koulutuksissa Ylöjärven opettajat käyvät selvästi enemmän kuin seudulla keskimääräisesti. Ylöjärvellä koulutuspäivien määrä on 4,2/opettaja seudun keskiarvon ollessa 2,7.